

Asia: VN/6976/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain 2 luvun ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko poliisilain säännösehdoissa huomioitu kaikki mahdolliset miehittämättömien kulkuneuvojen ja laitteiden torjuntakeinot, jotka ovat nykytekniikalla mahdollisia? Jos ei ole, mistä torjuntakeinoista olisi säädettävä ja miten?

-

2. Onko poliisilain 2 luvun 11 a §:ssä otettu tarpeeksi hyvin huomioon tulevaisuuden teknologinen kehitys, kun pykäläehdotuksessa käytetään termejä miehittämätön kulkuneuvo tai laite?

-

3. Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoani luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi poliisilain 2 luvun, Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä raja-alueen poliisiyhteistyöstä tehdystä sopimuksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta ja puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Poliisilain 2 lukuun ehdotetut muutokset

Esityksessä miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumista koskevan poliisilain 2 luvun 11 a §:stä ehdotetaan poistettavaksi viittaus ilmailulain 2 §:n 21 kohdassa tarkoitettuun miehittämättömän ilma-aluksen määritelmään. Esityksen 11 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että yleistermi miehittämätön kulkuneuvo kuvaisi parhaiten kaikkia niitä kulkuneuvoja, joita käytettäisiin ilman kulkuneuvossa olevaa ihmistä ohjaajana tai kuljettajana. Pykälän soveltamisala laajenisi siten miehittämättömistä ilma-aluksista myös maalla ja vedessä liikkuviin kulkuneuvoihin tai laitteisiin, kuten miehittämättömiin ajoneuvoihin, miehittämättömiin pinta-aluksiin ja miehittämättömiin vedenalaisiin järjestelmiin. Esityksen yleisperusteluista ilmenee, ettei muusta lainsäädännöstä löydy määritelmää maalla tai

vedessä liikkuvista kulkuneuvoista tai laitteista, joita käytetään ilman kulkuneuvossa olevaa ihmistä ohjaajana tai kuljettajana. Kiinnitän määritelmän osalta huomiota siihen, että miehittämättömä kulkuneuvoa tai laitetta ei ole määritelty laintasoisesti. Kun kyseessä on poliisin merkittävät toimivaltuudet, joilla voidaan puuttua miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun ja käyttää siihen myös voimakeinoja, pitäisin perusteltuna, että miehittämätön kulkuneuvo tai laite olisi määriteltynä täsmällisesti laintasoisesti.

Samassa pykälässä ehdotetaan miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumisen kynnyksen muuttamista välttämättömästä tarpeelliseksi. Muutosta ei ole esityksessä perusteltu lainkaan. Oikeudellista kannalta merkityseroa voi olla sillä, onko kulkuun puuttuminen tarpeellista vai välttämätöntä. Perusteluja tuleekin näiltä osin tarkentaa ja tuoda esiin kyseinen muutos ja perustelut sille, mistä puuttumisen kynnyksen muutoksen tarve

johtuu. Kun kysymys on muutoksesta, perusteluissa tulee myös tuoda ilmi, miten välttämättömän ja tarpeellisen puuttumisen kynnykset eroavat toisistaan käytännön tilanteissa.

Esityksessä ehdotetaan, että poliisin ampuma-aseen käyttöä koskevaan 2 luvun 19 §:ään lisätään poliisille oikeus käyttää ampuma-asetta, miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi 11 a §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. Pykäläkohtaisissa perusteluissa on todettu, että ampuma-aseen käytössä miehittämättömään kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi korostuvat erityisesti perusoikeuksien kunnioittaminen, suhteellisuusperiaate ja vähemmän haitan periaate. (Katso edellä jakso 2.1.1 Yleistä.)”. Käsitteiden mukaan tarkoitus on viitata Yleistä 2.2.1 jaksoon. Kyseisessä jaksossa (s. 5) on todettu, että poliisilain 1 luvussa säädetään perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta (2 §), suhteellisuusperiaatteesta (3 §), vähemmän haitan periaatteesta (4 §), tarkoitussidonnaisuusperiaatteesta (5 §) ja mahdollisuudesta luopua tehtävästä tai siirtää sitä (9 §). Jaksossa on todettu, että säännökset koskevat kaikkien poliisitehtävien hoitoa ja kaikkea poliisin toimivaltuuksien käyttöä. Lisäksi jaksossa on todettu, että näiden säännösten

noudattaminen on korostetun tärkeää voimakeinojen käytössä. Esityksen 19 §:n säännöskohtaisista perusteluista puuttuu kuitenkin arvio siitä, miten edellä mainitut periaatteet on huomioitu ehdotetussa muutoksessa, joka mahdollistaisi ampuma-aseen käytön miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi. Perusteluja tulee näiltä osin täydentää.

Jo nykyisessä poliisilain 2 luvun 19 §:ssä ampuma-aseen käyttö on rajattu tilanteisiin, joissa kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Esityksen 19 §:ää koskevissa perusteluissa olisi paikallaan tuoda esiin myös rajanvetoa tilanteista, joissa pelkkä 11 a §:n mukainen tekninen puuttuminen riittää ja milloin voi olla kyseessä tilanne, jolloin miehittämättömän kulkuneuvon tai laitteen kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi joudutaan käyttämään ampuma-asetta. Perusteluja tulisi myös näiltä osin täydentää.

Totean esityksen säätämisyjärjestysperusteluista yksittäisenä huomiona, että luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja koskevassa kohdassa (s. 21) on viitattu perustuslakivaliokunnan käytäntöön, mutta perusteluissa ei ole avattu, mitä lausuntoja tarkoitetaan. Luonnoksen säätämisyjärjestysperusteluita olisi aiheellista täydentää tältä osin yksilöimällä perustuslakivaliokunnan käytäntö ja lausunnot, joihin on tarkoitus viitata.

Oikeuskansleri Janne Salminen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Liisamari Herala

Herala Liisamari
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskansleri